

**ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОРУШЕНЬ
ПРАВИЛ ПАРКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ**

**ON THE QUESTION OF DETERMINING SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE
VIOLATIONS OF VEHICLE PARKING RULES**

Актуальність статті полягає в тому, що встановлення суб'єкта є обов'язковою умовою правильної кваліфікації адміністративного правопорушення. Відсутність суб'єкта означає відсутність складу правопорушення в цілому. Більш того, без достовірної інформації про суб'єкта адміністративного проступку, провадження у справі взагалі не починається. Чинне законодавство про адміністративну відповідальність допускає здійснення спеціальних заходів, спрямованих на встановлення особи порушника. Як правило, це відбувається лише при фізичній можливості спілкування з порушником на місці порушення, або ж за наявності певних ідентифікаційних даних. Аналіз правозастосовної практики свідчить про те, що більшість проблемних аспектів встановлення суб'єкта адміністративного порушення правил паркування транспортних засобів пов'язані з аналізом його спеціальних ознак, оскільки більшість суб'єктів цих порушень мають саме статус спеціальних, а не загальних суб'єктів. Метою статті є дослідження особливостей суб'єктів адміністративних порушень правил паркування транспортних засобів. Визначено роль і місце суб'єкта адміністративного правопорушення при кваліфікації порушень правил паркування транспортних засобів. Розглянуто підстави диференціації суб'єктів адміністративних правопорушень у відповідності до наявних загальних чи спеціальних ознак. Охарактеризовано спеціальні ознаки, притаманні суб'єктам вчинення адміністративних порушень правил паркування транспортних засобів. Виокремлено особливості спеціальних суб'єктів адміністративних порушень правил паркування транспортних засобів зафіксованих в режимі фотозйомки (відеозапису). Зроблено висновок, що практичне встановлення суб'єкта адміністративних порушень правил паркування транспортних засобів супроводжується багатьма проблемами, які обумовлюють помилки при кваліфікації, неправильне застосування адміністративно-деліктних норм, виникнення юридичних конфліктів. Це, зокрема, і недостатній професійний рівень суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності, і брак методичного забезпечення, і недосконале технічне оснащення тощо. Але, безумовно, головна проблема криється в площині законодавства. Вади законодавчого регулювання суттєво ускладнюють кваліфікацію правопорушень, знижують загальну ефективність інституту адміністративної відповідальності. Від їх якнайшвидшого усунення залежить не тільки захищеність відповідних суспільних відносин, а й фактичний стан благоустрою населених пунктів.

Ключові слова: суб'єкт адміністративного правопорушення, водій, відповідальна особа, належний користувач транспортного засобу, правила паркування, режим фотозйомки (відеозапису).

The relevance of the article lies in the fact that the establishment of the subject is a mandatory condition for the correct qualification of an administrative offense. The absence of the subject means the absence of the composition of the offense as a whole. Moreover, without reliable information about the subject of the administrative offense, the proceedings in the case do not begin at all. Current legislation on administrative responsibility allows for the possibility of carrying out special measures aimed at establishing the identity of the violator. As a rule, this happens only if it is physically possible to communicate

with the violator at the place of the violation, or if certain identification data is available. The analysis of law enforcement practice shows that most of the problematic aspects of establishing the subject of an administrative violation of vehicle parking rules are related to the analysis of its special features, since most of the subjects of these violations have the status of special and not general subjects. The purpose of the article is to study the peculiarities of the subjects of administrative violations of the rules of parking vehicles. The role and place of the subject of an administrative offense in the qualification of violations of the rules of parking vehicles is defined. The grounds for differentiating the subjects of administrative offenses in accordance with existing general or special features are considered. The special features characteristic of subjects who commit administrative violations of vehicle parking rules are characterized. Features of special subjects of administrative violations of vehicle parking rules recorded in photo (video) mode are highlighted. It was concluded that the practical establishment of the subject of administrative violations of vehicle parking rules is accompanied by many problems that lead to errors in qualification, incorrect application of administrative-delict norms, and the emergence of legal conflicts. This is, in particular, the insufficient professional level of subjects of administrative and jurisdictional activity, and the lack of methodical support, and imperfect technical equipment, etc. But, of course, the main problem lies in the area of legislation. Defects in legislative regulation significantly complicate the qualification of offenses and reduce the overall effectiveness of the institution of administrative responsibility. Not only the security of the relevant social relations, but also the actual state of improvement of settlements depends on their speedy elimination.

Key words: *the subject of an administrative offense, the driver, the responsible person, the proper user of the vehicle, parking rules, photo (video) mode.*

Постановка проблеми. Встановлення суб'єкта є обов'язковою умовою правильної кваліфікації адміністративного правопорушення. Відсутність суб'єкта означає відсутність складу правопорушення в цілому. Більш того, без достовірної інформації про суб'єкта адміністративного проступку, провадження у справі взагалі не починається. Чинне законодавство про адміністративну відповідальність допускає можливість здійснення спеціальних заходів, спрямованих на встановлення особи порушника. Як правило, це відбувається лише при фізичній можливості спілкування з порушником на місці порушення, або ж за наявності певних ідентифікаційних даних (наприклад, реєстраційного номеру транспортного засобу). Аналіз правозастосовної практики свідчить про те, що більшість проблемних аспектів встановлення суб'єкта адміністративного порушення правил паркування транспортних засобів пов'язані з аналізом його спеціальних ознак, оскільки більшість суб'єктів цих порушень мають саме статус спеціальних, а не загальних суб'єктів.

Стан дослідження. Проблема визначення суб'єкта адміністративного правопорушення, характеристики його загальних та спеціальних ознак, зокрема і в досліджуваній сфері, привертала увагу багатьох дослідників в галузі адміністративного права, серед яких: В. Б. Авер'янов, О. І. Безпалова, Н. В. Давидова, П. М. Дмитрушак, О. Ю. Дрозд, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, М. Ф. Криштанович, О. В. Кузьменко, Р. І. Любичський, Р. Ю. Молчанов, А. В. Нефедова, О. Ю. Салманова, М. В. Плугатир, А. В. Пугач, В. Й. Развадовський, А. В. Рижий, Г. В. Самойленко, А. О. Собакар, Л. І. Сопільник, І. Ж. Торончук та інші. Разом з тим, стрімкий розвиток адміністративно-деліктного законодавства та впровадження технічних засобів фіксації адміністративних порушень правил паркування транспортних засобів, виокремлюють нові проблеми характеристики суб'єктів адміністративних порушень правил паркування транспортних засобів.

Метою статті є дослідження особливостей суб'єктів адміністративних порушень правил паркування транспортних засобів.

Виклад основних положень. Як зазначає В.К. Колпаков, правове становище суб'єктів адміністративних правопорушень неоднакове. Вони різняться за видами трудової діяльності, займаними посадами, відношенням до військового обов'язку тощо. Посадовим обов'язком службовця може бути забезпечення додержання визначених загальнообов'язкових правил. Наприклад, виконання санітарних, протипожежних норм – обов'язок усіх громадян, а для службовців – ще і трудовий обов'язок. Тому, за порушення таких норм покарання має бути суворішим. Деякі обов'язки стосуються не всіх, їх мають виконувати лише визначені категорії осіб (військовозобов'язані,

іноземці, батьки неповнолітніх дітей, особи, що перебувають під адміністративним наглядом) і, звичайно, тільки вони можуть відповідати за невиконання таких обов'язків [1, с. 267-268].

Законодавець також прагне диференціювати відповідальність різних категорій громадян, а, отже, створили умови для індивідуального справедливого впливу на правопорушників, що й зумовило включення цих ознак до закону. Спеціальні ознаки не стосуються будь-яких розбіжностей національного, класового характеру, ставлення до релігії, статі, віку, освіти, тощо.

За загальним правилом, спеціальні ознаки мають тимчасовий характер (хоч особа може мати таку властивість досить тривалий час), вони мобільні, особа може мати їх відразу кілька, набувати нових, позбуватися уже наявних [1, с. 267-268].

Аналізуючи статті КУпАП, які передбачають відповідальність за порушення правил паркування транспортних засобів, можна зробити висновок, що в них прямо вказано на окремі спеціальні ознаки суб'єкта адміністративного правопорушення. В результаті чого можемо виокремити наступних суб'єктів, які мають спеціальні ознаки і відповідно тільки за їх наявності можуть вважатись суб'єктом конкретного адміністративного проступку.

1. Особа, яка керувала транспортним засобом у момент вчинення правопорушення (момент паркування) (ч. 1, 2 та 8 ст. 151² КУпАП).

Визначення терміну «керування транспортним засобом» було наведено в п. 27 Пленуму ВСУ від 23.12.2005 № 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті», за яким керування транспортним засобом – виконання функцій водія під час руху такого засобу або інструктора-водія під час навчання учнів-водіїв, незалежно від того, керує особа транспортним засобом, який рухається своїм ходом чи за допомогою буксирування [2].

Крім того, в рішенні №404/4467/16-а від 20.02.19 ВС/КАС зазначив, що «само по собі керування транспортним засобом розуміється, як технічна дія водія з метою приведення транспортного засобу в рух, зворушення з місця і, як наслідок, переміщення транспортного засобу в просторі. Експлуатація транспортного засобу передбачає використання цього транспортного засобу за призначенням, тобто з метою керування [3].

Таким чином, керування транспортним засобом – це умисне виконання особою функцій водія шляхом вчинення технічних дій для приведення транспортного засобу в рух та зворушення з місця, а під час руху – для зміни напрямку руху та/чи швидкості транспортного засобу [4].

Тобто можемо зробити висновок, що знаходження особи за кермом транспортного засобу, який не є в стані руху (знаходиться в нерухомому стані) і перебуває на майданчику для паркування транспортних засобів з порушенням правил паркування, не є доказом вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого 152¹ КУпАП, оскільки саме перебування особи на місці за кермом не доводить факт керування транспортним засобом, незалежно від того працює двигун чи ні.

Однак слід наголосити ще на одному моменті. У вищенаведених прикладах судової практики постійно наголошується на виконанні функцій водія під час руху транспортного засобу.

Законодавство визначає, що водій – особа, яка керує транспортним засобом і має посвідчення водія (посвідчення тракториста-машиніста, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, тимчасовий талон на право керування транспортним засобом) відповідної категорії. Водієм також є особа, яка навчає керуванню транспортним засобом, перебуваючи безпосередньо в транспортному засобі [5].

Виходить, що якщо особа не має посвідчення водія, керує транспортним засобом і порушує правила паркування, то вона не буде суб'єктом даного правопорушення.

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо під «керуванням транспортним засобом» розуміти технічні дії особи, яка перебуває за кермом з метою приведення транспортного засобу в рух, зворушення з місця і, як наслідок, переміщення транспортного засобу в просторі.

2. Посадові особи суб'єктів господарювання, які утримують майданчики для паркування транспортних засобів (ч. 3, 4, 7 ст. 151² КУпАП).

Відповідно до Правил паркування транспортних засобів, їх дія поширюється на осіб, які розміщують транспортні засоби на майданчиках для паркування, а також на суб'єктів господарювання, які утримують такі майданчики. Під останніми розуміються балансоутримувачі майданчиків для паркування транспортних засобів, що визначаються відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [6].

В законодавстві існують різні визначення «суб'єктів господарювання».

Зокрема, відповідно до ст. 55 Господарського кодексу України, суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. До них відносяться:

1) господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці [7].

В Законі України «Про захист економічної конкуренції», наприклад, суб'єкт господарювання це юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими. Суб'єктами господарювання визнаються також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю в частині їх діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності. Господарською діяльністю не вважається діяльність фізичної особи з придбання товарів народного споживання для кінцевого споживання [8].

На відміну від визначення «суб'єкта господарювання» в законодавстві відсутнє поняття «посадова особа суб'єкта господарювання». Єдине чим можна оперувати в даному випадку, це визначення, яке міститься в Методиці визначення відносин контролю (затверджена розпорядженням Антимонопольного Комітету України 24.12.2002 № 397-р.), відповідно до якої посадові особи суб'єкта господарювання це:

- керівник;
- заступник керівника підприємства;
- головний бухгалтер;
- голова та члени виконавчого органу господарського товариства;
- голова ревізійної комісії;
- у товариствах, де створена рада товариства (спостережна рада), голова та члени ради товариства (спостережної ради) [9].

3. Водій (ч. 6 ст. 151² КУпАП).

Відповідно до п. в) ч. 1 ст. 1 Конвенції про дорожній рух «термін «водій» («погонич») означає будь-яку особу, яка керує транспортним засобом, автомобілем і т.д. (включаючи велосипеди) або веде по дорогах худобу, стада, упряжних, в'ючних або верхових тварин» [10].

Однак, як ми вже раніше згадували, відповідно до українського законодавства водій це особа, яка керує транспортним засобом і має посвідчення водія (посвідчення тракториста-машиніста, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, тимчасовий талон на право керування транспортним засобом) відповідної категорії. Водієм також є особа, яка навчає керуванню транспортним засобом, перебуваючи безпосередньо в транспортному засобі [5].

4. Інспектор з паркування (ч. 2 ст. 127² КУпАП)

Правовий статус, права і обов'язки зазначених осіб визначаються органами місцевого самоврядування. Так, згідно ст. 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до власних (самоврядних) повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить уповноваження інспекторів з паркування здійснювати у випадках, визначених законом, розгляд справ про адміністративні правопорушення та проводити тимчасове затримання транспортних засобів [11].

Окремо слід наголосити, що особливістю досліджуваних нами правопорушень є те, що суб'єктом може бути особа, яка не причетна до керування транспортним засобом в момент порушення правил паркування. Це стосується випадків, коли правопорушення зафіксоване в режимі фотозйомки або відеозапису.

Так, відповідно до ст. 14⁻² КУпАП, адміністративну відповідальність за порушення правил паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису) (за допомогою технічних засобів з функціями запису, зберігання, відтворення і передачі фото-, відеоінформації), може нести:

1. Відповідальна особа – фізична особа або керівник юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб.

Законодавством визначено, що власник транспортного засобу, а також особа, яка використовує такий транспортний засіб на законних підставах, можуть передавати керування транспортним засобом іншій особі, що має при собі посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії. Власник транспортного засобу може передавати такий засіб у користування іншій особі, що має посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії, передавши їй реєстраційний документ на цей транспортний засіб [5].

Тобто особа має право користуватись транспортним засобом при наявності в неї реєстраційного документа, незалежно від того чи є вона власником даного транспортного засобу. Транспортні засоби реєструються за юридичними та фізичними особами в сервісних центрах МВС України або через центри надання адміністративних послуг [12].

Слід зазначити, до Єдиного державного реєстру транспортних засобів уносяться такі відомості про власника (співвласника) транспортного засобу: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження; повне найменування та ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України (для юридичних осіб); адреса реєстрації місця проживання фізичної особи або адреса місцезнаходження юридичної особи; назва, серія (за наявності), номер, дата видачі документа, що посвідчує особу, та найменування органу, який його видав; реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків відповідно до закону) [13].

2. Належний користувач транспортного засобу.

Відповідно до ч. 1 ст. 14². КУпАП адміністративну відповідальність за порушення правил паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису) (за допомогою технічних засобів з функціями запису, зберігання, відтворення і передачі фото-, відеоінформації), в разі якщо до Єдиного державного реєстру транспортних засобів внесено відомості про належного користувача відповідного транспортного засобу, - несе належний користувач транспортного засобу.

В Єдиному державному реєстрі транспортних засобів формуються та реєструються заяви власників транспортних засобів у сфері державної реєстрації, перереєстрації, зняття з обліку транспортних засобів, у тому числі заяви про внесення відомостей про належного користувача транспортного засобу з обов'язковим присвоєнням програмними засобами ведення ЄДРТЗ кожній окремій заяві реєстраційного номера та фіксуванням дати і часу реєстрації.

Унесення відомостей про належного користувача транспортного засобу до ЄДРТЗ здійснюється відповідно до Порядку внесення відомостей про належного користувача транспортного засобу до Єдиного державного реєстру транспортних засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 року № 1197 [14].

Відповідно до вищезазначеного Порядку, належний користувач - фізична особа, яка на законних підставах користується транспортним засобом, що їй не належить, а також керівник юридичної особи – лізингодержувача (особа, яка виконує повноваження керівника такої юридичної особи – лізингодержувача) або працівник, визначений керівником юридичної особи, яка є власником транспортного засобу або отримала в установленій законодавством спосіб право користуватися ним, які в разі внесення щодо них відомостей до Реєстру, відповідно до статті 14² Кодексу України про адміністративні правопорушення несуть відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису) [14].

3. Особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України.

Відповідно до ч. 2 ст. 14². КУпАП, у разі якщо транспортний засіб зареєстровано за межами території України і такий транспортний засіб відповідно до законодавства не підлягає державній реєстрації в Україні, до адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), притягається особа, яка ввезла такий транспортний засіб на територію України.

Слід наголосити, що це стосується транспортних засобів, які відповідно до законодавства не підлягають державній реєстрації в Україні, тобто вони перебувають на іноземній реєстрації.

Вбачається, що такі транспортні засоби можуть ввозитись громадянами в Україну у двох режимах:

- режим транзиту;
- режим тимчасового ввезення.

Що стосується транзиту, то відповідно до ст. 90 Митного кодексу України, це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома митними органами України або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [15]. Строк перебування транспортного засоби, який перебуває на території України обмежено терміном 10 діб, а у разі переміщення в зоні діяльності однієї митниці – 5 діб.

Відповідно до ст. 103 Митного кодексу України, тимчасове ввезення – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання [15].

Законодавством встановлено, що тимчасове ввезення громадянами-нерезидентами на митну територію України транспортних засобів особистого користування дозволяється на строк до одного року. Цей строк може бути продовжено митними органами з урахуванням дії обставин непереборної сили та особистих обставин громадян, які ввезли такі транспортні засоби, за умови документального підтвердження цих обставин, але не більш як на 60 днів. Обов'язковою умовою допуску зазначених транспортних засобів до тимчасового ввезення на митну територію України є реєстрація цих транспортних засобів в уповноважених органах іноземних держав, що підтверджується відповідним документом.

Висновки. Підсумовуючи викладене можемо констатувати, що практичне встановлення суб'єкта адміністративних порушень правил паркування транспортних засобів супроводжується багатьма проблемами, які обумовлюють помилки при кваліфікації, неправильне застосування адміністративно-деліктних норм, виникнення юридичних конфліктів. Це, зокрема, і недостатній професійний рівень суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності, і брак методичного забезпечення, і недосконале технічне оснащення (особливо, це стосується обміну даними з електронних реєстрів) тощо. Але, безумовно, головна проблема криється в площині законодавства. Вади законодавчого регулювання суттєво ускладнюють кваліфікацію правопорушень, знижують загальну ефективність інституту адміністративної відповідальності. Від їх якнайшвидшого усунення залежить не тільки захищеність відповідних суспільних відносин, а й фактичний стан благоустрою населених пунктів.

Список використаних джерел:

1. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
2. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті : Постанова Пленуму Верховного суду України від 23.12.2005 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05#Text>.
3. Постанова Верховного суду України від 20.02.2019 №404/4467/16-а. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79997722>.
4. Постанова Софіївського районного суду Дніпропетровської області від 14 лютого 2020 року № 3/193/8/20. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87590527>.
5. Про Правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text>.
6. Про затвердження Правил паркування транспортних засобів : постанова Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 р. № 1342. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1342-2009-%D0%BF>.
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
8. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11 січня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2210-14#Text>.
9. Про затвердження Методики визначення відносин контролю : Розпорядження Антимонопольного Комітету України 24.12.2002 № 397-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v397p226-02#Text>.

10. Конвенція про дорожній рух від 8 листопада 1968 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_041#Text.

11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

12. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 р. № 1388. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1388-98-%D0%BF#Text>.

13. Порядок ведення Єдиного державного реєстру транспортних засобів: наказ МВС України від 06.11.2020 № 779. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1337-20#Text>.

14. Про затвердження Порядку внесення відомостей про належного користувача транспортного засобу до Єдиного державного реєстру транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 р. № 1197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-2018-%D0%BF#n8>.

15. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.